

Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet

Arbetsmarknadsdepartementet

2020-10-22

Dokumentbeteckning

COM(2020) 571

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet. Bilaga till förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet.

SWD(2020) 183

Commission staff working document impact assessment accompanying the document proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2004/37/EC on the protection of workers from the risks related to exposure to carcinogens or mutagens at work

SWD(2020) 184

Arbetsdokument från kommissionens avdelningar. Sammanfattning av konsekvensbedömningen. Följedokument till förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet

SEC(2020) 302

Regulatory scrutiny board opinion. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2004/37/EC on the protection of workers from the risks related to exposure to carcinogens or mutagens at work

Tidigare faktapromemorior:

2015/16: FPM97 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

2016/17: FPM62 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

2017/18: FPM77 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

Sammanfattning

Kommissionen föreslår att ett kemiskt ämne och en ämnesgrupp läggs till i direktivet och får gränsvärden för exponering samt att dessa ämnen får kompletterande anmärkningar. Kommissionen föreslår även ett sänkt gränsvärde för ett ämne som redan finns i direktivet. Regeringen stödjer i all huvudsak de föreslagna gränsvärdena och anmärkningarna.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Cancer är det främsta arbetsrelaterade hälsoproblemet i EU-27 och orsakar stor skada för arbetstagarnas liv och hälsa. De negativa konsekvenserna av exponering för cancerframkallande och mutagena ämnen på arbetsplatsen är dock mycket mer långtgående. Förutom cancer kan exponeringen av dessa ämnen orsaka ett brett spektrum av andra betydande hälsoproblem såsom sjukdomar i andningsorganen och neurologiska störningar. Syftet med carcinogen- och mutagendirektivet är att förbättra arbetsmiljön genom att minska exponeringen för cancerframkallande och mutagena ämnen i arbetet, förbättra EU-lagstiftningens ändamålsenlighet samt skapa större tydlighet och rättvisare konkurrensvillkor.

Direktivet behöver uppdateras regelbundet på grundval av tillgänglig kunskap inklusive vetenskapliga och tekniska uppgifter. En första revidering av carcinogen- och mutagendirektivet (se faktapromemoria 2015/16:FPM79) antogs i december 2017. En andra revidering av direktivet antogs (se faktapromemoria 2016/17:FPM62) i januari 2019. En tredje revidering av carcinogen- och mutagendirektivet (se faktapromemoria 2017/18:FPM77) antogs i juni 2019.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget går ut på att två kemiska ämnen eller grupper av ämnen läggs till i direktivet och får gränsvärden för exponering (förs in i direktivets bilaga III): akrylnitril och nickelföreningar. Akrylnitril kompletteras med anmärkning om hudexponering. Nickelföreningar kompletteras med anmärkning om hud- och luftvägssensibilisering. Ett kemiskt ämne, bensen, finns redan i direktivets bilaga III, men får sänkta gränsvärden.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Gränsvärdena i carcinogen- och mutagendirektivet framgår av Arbetsmiljöverkets föreskrift om hygieniska gränsvärden (AFS 2018:1).

För akrylnitril föreslår kommissionen ett nivågränsvärde på 1 mg/m³ (0,45 ppm). Sveriges nivågränsvärde är på 4,5 mg/m³ (2 ppm). Kommissionen föreslår också ett korttidsgränsvärde på 4 mg/m³ (1,8 ppm). Sveriges korttidsgränsvärde är nu 13 mg/m³ (6 ppm). Om ändringarna antas innebära det att de svenska gränsvärdena måste justeras nedåt. Akrylnitril föreslås även få en anmärkning om hudexponering, vilket redan finns i svenska föreskrifter. Regeringens bedömning är att det inte borde vara problematiskt att justera de svenska föreskrifterna i enlighet med förslaget.

För nickelföreningar föreslår kommissionen ett nivågränsvärde på 0,01 mg/m³ respirabel fraktion och 0,05 mg/m³ inhalerbar fraktion. Båda gränsvärdena föreslås börja gälla 18 januari 2025. Fram till dess ska ett nivågränsvärde på 0,1 mg/m³ inhalerbar fraktion gälla. I föreskrifterna om hygieniska gränsvärden är nickelföreningar uppdelat på fyra ämnen eller ämnesgrupper. Sverige har idag krav på att dessa ämnen ska mätas som totaldamm. Kommissionens förslag skulle innebära att Sverige måste införa gränsvärden för inhalerbar och respirabel fraktion för alla fyra ämnen (Nickel, metall (mätt som totaldamm), Nickelföreningar (som Ni) utom Nickelkarbonyl och Trinickeldisulfid (mätt som totaldamm), Nickelkarbonyl, samt Trinickeldisulfid (Nickelsubsulfid) (mätt som totaldamm)). Gränsvärdet kommer även att behöva justeras nedåt för tre av de fyra ämnena. Nickelföreningar föreslås även få en anmärkning om hud- och luftvägssensibilisering, vilket redan finns för tre av de fyra ämnena. För nickelkarbonyl behöver detta läggas till. Regeringens bedömning är att det inte borde vara problematiskt att justera de svenska föreskrifterna i enlighet med förslaget.

För bensen föreslår kommissionen ett nivågränsvärde på 0,66 mg/m³ (0,2 ppm). Sveriges nivågränsvärde är på 1,5 mg/m³ (0,5 ppm). Gränsvärdet föreslås börja gälla fyra år efter direktivets ikraftträdande och två år innan ska det gränsvärdet som Sverige redan har börja gälla. Om ändringarna antas innebära det att de svenska gränsvärdena måste justeras nedåt. Bensen föreslås även i fortsättningen få en anmärkning om hudexponering, vilket redan finns i svenska föreskrifter. Regeringens bedömning är att det inte borde vara problematiskt att justera de svenska föreskrifterna i enlighet med förslaget.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Direktivet medför inte några budgetära konsekvenser för svensk del. Förslaget påverkar inte EU:s budget. Kommissionen har inte presenterat någon jämförbarhetsanalys av förslaget.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens målsättning för arbetsmiljöområdet inom EU-samarbetet är en hög skyddsnivå för arbetstagare. Alla som arbetar har rätt till en god arbetsmiljö, oavsett arbetsgivarens storlek och formen för arbetet. En viktig utgångspunkt för regeringen är också att skyddsnivån ökar på arbetsmiljöområdet.

Regeringen ser positivt på framtagandet av nya gränsvärden. Det är av stor betydelse både för arbetstagarnas hälsa och för rättvis konkurrens att EU-lagstiftningen som rör carcinogen-och mutagendirektivet uppdateras i enlighet med den vetenskapliga utvecklingen på området.

Regeringen stödjer i all huvudsak de föreslagna gränsvärdena och anmärkningarna.

Medlemsstaternas rätt att ha en högre skyddsnivå än de gränsvärden som beslutas på EU-nivå ska värnas och respekteras.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Preliminärt har flertalet medlemsstater uttryckt sig positivt om förslaget.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Preliminärt har flertalet medlemsstater uttryckt sig positivt om förslaget.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har skickats ut för synpunkter till arbetsmarknadens parter och närmast berörda myndigheter och organisationer.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 153.2 i EUF-fördraget. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet är medbeslutande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt kommissionen kan minimikraven för skydd av arbetstagares hälsa mot riskerna från exponering för dessa carcinogener inte garanteras för alla EU-arbetstagare i alla medlemsstater genom åtgärder som enbart medlemsstaterna vidtar. Åtgärder på EU-nivå för att nå målen i förslaget förefaller därför nödvändiga och i linje med artikel 5.3 i EU-fördraget.

Dessutom ger förslaget mer flexibilitet när det gäller gränsöverskridande arbete, eftersom arbetstagarna kan vara säkra på att minimikrav och minimiskyddsnivåer gäller för deras hälsa i samtliga medlemsstater. Målen för förslaget kan endast uppnås genom unionens åtgärder eftersom detta förslag ändrar en del av gällande EU-lagstiftning och kan således inte göras av medlemsstaterna själva.

Vidare framhåller kommissionen att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen genom att medlemsstaterna i enlighet med artikel 153.4 i EUF-fördraget kan bibehålla eller införa bättre normer för arbetstagarna och ta hänsyn till särskilda omständigheter i sitt land. När det gäller de gränsvärden som föreslås så har hänsyn tagits till vad som är genomförbart ur ett socioekonomiskt perspektiv.

Regeringen har ingen invändning mot kommissionens bedömningar. Regeringen bedömer att förslaget står i överensstämmelse med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att behandlas i rådsarbetsgrupp under hösten med avsikt att nå en allmän inriktning för förslaget i december.

4.2 Fackuttryck/termer

Carcinogener – eller cancerframkallande ämnen, är substanser och exempelvis virus som kan påskynda eller framkalla cancer hos människor och djur.

Mutagener – är företeelser, till exempel kemiska ämnen, som orsakar mutationer hos en organism, det vill säga förändrar den genetiska informationen (DNA) i organismen.